

Verslag – Inhoudelijke expertengroep PFAS

Datum: 22 juni 2022

Aanwezig:

Stavaza rapportering (Team Opdrachthouder)

- Focus op stand van zaken onderzoeken, zoals gevraagd door de Vlaamse Regering, voor het zomerreces
- Ook activiteitenverslag is voorzien
- Er zijn nog andere thema's (grote werven, governance, stakeholderoverleg) die nog in ontwikkeling en bespreking zijn en dus nu niet in een publiek rapport terecht komen. De stand van zaken wordt wel meegegeven aan de Vlaamse Regering.

Ivm het governance thema wordt op 29/06 een evaluatie- en brainstormoefening over de expertenwerking tot nu toe gehouden (wat was goed, wat was nieuw, welke lacunes hebben we ingevuld, wat moeten we behouden). De uitkomst wordt teruggekoppeld aan de stuurgroep gelinkt aan het managementcomité voor opvolging van de aanbevelingen van de parlementaire onderzoekscommissie en de grote lijnen worden geïntegreerd in de mededeling aan de Vlaamse Regering.

BBT PFAS Water en lucht + bodem (VITO)

Er zijn 2 BBT-studies opgestart door VITO ivm zuiveringstechnieken voor PFAS in lucht en water. Focus ligt op het in kaart brengen van welke info er al is (literatuur en industriële praktijk) om die vervolgens te analyseren. Er is enige bezorgdheid vanuit de industrie vermits de opdracht korter loopt dan andere BBT-studies (6 maanden, tot eind 2022).

De BBT-studie water zal een leerproces zijn voor de BBT bodem => voor 2023 ligt er een vraag van OVAM om iets rond bodem op te starten - deze vraag wordt weerhouden maar timing ligt nog open.

Opmerkingen/vragen

Vraag (OVAM): vraag naar afweging van technieken in het kader van grote werven: er is mogelijk een verschil tussen technische en economisch haalbare technieken. Bv. bij zuivering van afvalwater: fluctuatie van prijszetting, kosten voor afzet van residu en voorwaarden voor sanering zijn belangrijke factoren => kosten zijn mee bepalend om voor de ene of andere techniek te kiezen. In hoeverre kunnen crossmedia effecten meegenomen worden in de studie?

(VITO): er is aandacht voor cross-media-effecten. Grootste beperking voor bodemstudie is dat er weinig data zijn (want BBT vertrekt van aanwezige data)

: belangrijk om onderscheid te maken, BBT-studie geeft geen antwoord op de vraag 'ik heb 1 ton vervuilde grond, wat is de best behandelingsmethode?', maar (bij voldoende informatie) wel op de

vraag 'Ik heb een grondwasinstallatie, wat is een haalbare lozingsnorm?', verwachtingen temperen en goed kortsluiten zodat mensen realistische verwachtingen hebben over het resultaat.

Lopende zaken van de voorbije weken (opdrachthouder)

1/ bewonersvergadering Willebroek

Ter herinnering: Site de Naeyer (papierfabriek/broodzakken, slib ervan zorgt voor sterke verontreiniging) + Broek De Naeyer

Als voorzorgmaatregelen bij sterk verontreinigde site: ontgraven en aanvullen met 70 cm verse grond + bijkomende stalen nemen. Er is wat vertraging, nl. men krijgt dit niet in alle zones tegen de zomer rond. In Willebroek is een ombudsman en kerngroep actief. Op de laatste bewonersvergadering was Pano ook aanwezig en heeft dit volledig gefilmd. We weten niet op welke manier die beelden in de uiteindelijke reportage gebruikt zullen worden.

In enkele meetpunten van de putbodems worden hoge concentraties gevonden (tot max. 11.000 µg/kg ds som PFAS). Deze vragen stellen zich: 1/ Is het nuttig verder te ontgraven. 2/ Zo ja, tot welke concentraties. 3/Wat wil dat zeggen voor verder beleid?

- ⇒ Bespreking tussen VITO en OVAM
- ⇒ Beoordeling loopt, komt later in expertgroep aan bod

(OVAM): de beslissing wordt spoedig genomen (concentratie, diepte, voorzorgsmaatregelen,...) Het aspect risicobeheersing is ook belangrijk. OVAM laat weten als dit in expertgroep aan bod kan komen.

Ivm Pano:

- (Grondbank): officieuze vraag om in Pano aan te treden, gaat dat niet doen. Herhaaldelijke vraag van waar afgevoerde gronden naartoe zijn. Indruk van argwaan tov grondreiniging en het zoeken naar schandalen. Essenties over grondverzetsregeling zijn meegegeven en positieve boodschappen, maar daarin zijn ze amper geïnteresseerd.
- : geïnterviewd na de bewonersvergadering en misschien nog opnieuw in augustus. De communicatiewerkgroep volgt dit nauw op.
- (OVAM): uitwisseling van info met Pano, geen opname, op basis daarvan kan een interview volgen (dus eerst informele ontmoeting).

- ⇒ Graag terugkoppelen met elkaar ivm Pano

2/ PFAS in drinkrietjes

Bacheloronderzoek UAntwerpen => meetbare concentraties PFAS gevonden bij gebruik van rietjes in vervanging van de plastic exemplaren (bamboe, glas, papier,...).

Persmededeling is voorbereid, teruggekoppeld met , gedeeld met AZG, FAVV, FOD Volksgezondheid en wordt vrijdag gepubliceerd.

Toelichting komt volgende week op expertgroep.

Hoeveel komt in de mens terecht? Amerikaans onderzoek zegt dat 2/3 van de PFAS afspoelt.

Vragen/opmerkingen

(Dept. Omgeving): Opletten met alles over 1 kam te scheren, er zijn rietjes waar er geen probleem is.

(FOD): Dit is een abnormaal alarmerend onderzoek - PFAS-aanwezigheid eerder door contaminatie ipv door gebruik (cfr. Deense definitie van "PFAS-vrij")? => volgende week een toelichting hierover

(FAVV): Quote in persmededeling over federale materie (productbeleid) is ongelukkig: als er vragen zijn, zijn ze voor de opdrachthouder. Buitenwereld ziet de nuance niet tussen rol opdrachthouder en de rol van de overheid.

⇒ : statement 'het beste alternatief voor een plasticen rietje is geen rietje' is al vroeger gemaakt in kader van het plasticdebat en opinie van de opdrachthouder. Expertgroep is hier niet toe gebonden.

: stuurt informatie over Denemarken door over gebruik: limiet van 20 microgram tof (totaal organisch fluor)/gram. De waarden van UA liggen hier ver onder. Achtergrondcontaminatie van karton?

3/ Bevraging bij bewoners van Zwijndrecht

Zwijndrecht heeft representatief panel van 500 mensen om voeling te houden met wat er leeft onder de bevolking. De bevraging ging deze keer over PFAS, een consultatiebureau verzamelde de resultaten. Vaststellingen worden hier gedeeld ter info (dus niet zelf over communiceren)

- Meerderheid van de inwoners maakt zich zorgen, mensen dichtbij 3M maken zich het meest zorgen en maken zich meer zorgen over de gezondheid van hun dierbaren ipv hun eigen gezondheid
 - Bloedonderzoek: weinig mensen hebben ingetekend bij de oproep tot 800 personen, 75% is geïnteresseerd, weinig ingeschreven, mensen vinden de weg niet? Beter communiceren?
 - Mensen zijn overtuigd van het feit dat PFAS hun gezondheid mogelijk kan schaden, de meerderheid kent de NRM niet. Zij die ze kennen, volgen ze wel op, vooral in de zones dicht bij 3M.
 - Werking van PFAS opdrachthouder: 30 % kent het, 60 % niet. In communicatiemiddelen die we kiezen bereiken we dus veel mensen niet.
 - Info wordt gehaald uit media en burgerbewegingen.
 - Vertrouwen in communicatie buurtcollectieven en van gemeentebesturen en opdrachthouder (meer dan in communicatie Vlaamse Regering) => communiceren samen met burgerbewegingen?
 - Meerderheid vindt dat de productie 3M moet stopgezet worden (vnl. mensen die zich zorgen maken over hun gezondheid)
 - Oosterweelwerken: 87 % is van mening dat ze moeten doorgaan (44 % enkel als er geen risico is op stofverspreiding)
- ⇒ Zwijndrecht gaat hier verder mee aan de slag

Vragen/opmerkingen

: zitten in dit panel ook mensen die werkzaam zijn in 3M of Oosterweel?

: er is gevraagd om meer kruisverbanden te leggen bij de analyse van de resultaten

➤ betrekken bij oefening => **actie**

: Deze informatie kan een vergelijkingsbasis vormen met onderzoek in het kader van het vroegere Steunpunt Milieu en Gezondheid, Respons is afhankelijk van SES (socio-economische status) - in dit onderzoek ook? Kennis aanwezig in Steunpunt om mensen op maat te bereiken => geeft door aan => **actie**

4. Aanbevelingen POZC

Nota gemaakt op vraag van het kabinet met stavaza, met als elementen

- Acties die lopen of in voorbereiding zijn
- Samenvattend stuk met aanduiden nood aan versterken governance + werken aan PFAS-actieplan (en bij uitbreiding aan ZZS)

De voorbereiding is in handen van een stuurgroep met alle goed geplaatste entiteiten. Voor meer informatie en details spreek je best je stuurgroepvertegenwoordiger aan. De samenvattende nota wordt ook geagendeerd op de Vlaamse Regering.

Vragen/opmerkingen

(Dept. MOW): MOW aanwezig? In het licht van dubbel werk vermijden.

: nu enkel omgeving en gezondheid maar nuttig om te checken om de connectie goed te maken.

Varia

: aankondiging workshop EmconSoil (forum met beleidsmakers en wetenschappers en industrie) op 20 en 21/10 in de voormiddag, digitaal, thema= vaststelling van PFAS en hoe ga je daarmee om naar politiek, media en overheid toe. Abstracts kunnen ingediend worden en deelname kan ook. keynote?

: Publicatie van maximaal toegelaten PFAS-normen in voeding in september, Europese discussies zijn afgerond. FOD bereidt communicatie voor, dit zal worden gedeeld en kan ook een agendapunt zijn voor volgende week.

Sectorvergadering CEFIC: hier werd aangekondigd dat 5 landen midden januari 2023 naar buiten komen met standpunt over PFAS-restrictie. Belangrijk topic is wat “essential uses” zijn? => wachten tot er meer duidelijkheid is om dit verder te bepalen en hoe aan de slag te gaan met dit concept.

_____: geen eigen beslissing nemen vanuit Vlaanderen hierover, gebruik de geëigende Belgische kanalen (o.a. CCIM werkgroep)

(Grondbank)

Contact met Nederland vervolg? – Grondbank heeft interesse om rond gebiedsgerichte aanpak te overleggen

PFAS-regisseurs komen naar Vlaanderen (inhoudelijke onderwerpen + plaatsbezoek Lantiswerf)

Voornemen om de 3 gewesten samen te brengen in een informele vergadering over grondverzet.

Voorstel agendapunten volgende vergadering

Bouw en sloopafval

Update Willebroek

Rietjesonderzoek

Toelichting Europese werkzaamheden

Update van rapportering

De volgende vergadering van de expertengroep vindt plaats op 28/06.

Actielijst

Nummer	Actie	Uitvoerder(s)	Datum gereed
1	Aandacht voor kruisverbanden bij de analyse in Zwijndrecht: betrekken		asap
2	Info rond het bereiken van mensen op maat doorgeven aan		asap